

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора медичних наук, професора
кафедри ортопедичної стоматології Львівського національного медичного
університету імені Данила Галицького МОЗ України

Макеєва Валентина Федоровича

на дисертацію

аспірантки кафедри пропедевтики хірургічної стоматології

Полтавського державного медичного університету

Коросташової Марії Анатоліївни

**«Удосконалення діагностики та комплексного лікування пацієнтів з
дисфункціями скронево-нижньощелепного суглобу, обумовлених
змiнами гормонального стану»**

подану на здобуття ступеня доктор філософії в галузі знань

22 Охорона здоров'я за спеціальністю 221-Стоматологія

на створену для разового захисту спеціалізовану вчену раду при

Полтавському державному медичному університеті

Міністерства охорони здоров'я України

Актуальність теми дослідження

В останні часи у вивченні патогенезу захворювань скронево-нижньощелепного суглоба досягнуто значного прогресу, однак багато аспектів, зокрема вплив ендокринних чинників і гормональних змін та їх вплив на тканини скронево-нижньощелепного суглоба, поки залишаються недостатньо обговореними в спеціальній літературі. З огляду на значне переважання жінок серед загальної кількості пацієнтів з патологією СНЩС, залишаються недостатньо вивченими питання впливу рівня естрогенів на стан суглобових структур як у жінок з регулярним менструальним циклом, так і у жінок із аменореєю. Встановлення зв'язку між рівнем гормонів і змінами в структурах суглоба може значно покращити діагностику і терапію цієї категорії пацієнтів. Серед великої кількості методів дослідження СНЩС для

загального аналізу стану щелеп і зубів застосовуються в першу чергу променеві методи, зокрема зонографія, ортопантомографія та комп'ютерна томографія. Ці методи дозволяють виявити великі дефекти кісткової тканини, оцінити форму суглобової головки та діагностувати можливий вивих диска СНЩС. Такі процедури, як зонограма чи ортопантомограма, є базовими етапами діагностики, які забезпечують візуалізацію загальних проблем. Однак, магнітно-резонансна томографія надає детальнішу інформацію про стан суглобового диска (меніска), зв'язок м'язів та кісткових структур, а також дозволяє діагностувати внутрішньосуглобові патології. У порівнянні з рентгенологічними методами МРТ має перевагу завдяки високій точності в оцінці тканин і структур суглоба, і тому застосування МРТ в наведеному дослідженні є абсолютно доцільним. Таким чином вважаю, що обрана дисертанткою тема роботи та методи дослідження є повністю обґрунтованими та актуальними.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх вірогідність

Наукові положення, висновки і рекомендації, представлені в дисертації, відзначаються високим рівнем обґрунтованості. Авторка використовує широкий спектр сучасних методів дослідження, зокрема магнітно-резонансну томографію, зонографію, ортопантомографію, що дозволяє отримати об'єктивну інформацію про стан СНЩС. Результати дослідження підкріплені статистичним аналізом, зокрема застосуванням критерію Вілкоксона та χ^2 -тесту, що забезпечує достовірність отриманих висновків. Додатковою перевагою є ретельний опис клінічних випадків, який демонструє практичне застосування запропонованих підходів до діагностики та лікування. Дисертантка також інтегрує міждисциплінарний підхід, враховуючи не лише стоматологічні, але й гінекологічні та ендокринологічні аспекти. Це додає роботі актуальності та робить рекомендації універсальними для клінічної практики.

Наукове і практичне значення отриманих результатів

Отримані результати мають значне наукове і практичне значення. Запропонована класифікація дисфункції СНЩС базується на патогенетичному підході, що дозволяє деталізувати причини патологій і розробити індивідуалізовані алгоритми лікування. Інноваційність роботи проявляється у застосуванні комплексної діагностики, яка поєднує рентгенологічні, безпроменеві та лабораторні методи, що підвищує точність встановлення діагнозу. На практиці результати дослідження сприяють стандартизації підходів до лікування СНЩС, зокрема використання капи Michigan-splint. Ефективність цього методу підтверджена динамічним спостереженням за пацієнтами. Запропоновані рекомендації щодо співпраці з іншими фахівцями (ортодонтами, гінекологами) роблять лікування системним і спрямованим на усунення не лише симптомів, але й основних причин захворювань. Таким чином, робота має високу практичну цінність і може бути інтегрована як у повсякденну клінічну практику, так і в наукові дослідження для подальшого вдосконалення методів діагностики та лікування СНЩС.

Оцінка змісту, зауваження

Дисертація Марії Коросташової виконана з дотриманням норм граматичної класичної мови та структурно відповідає всім вимогам, встановленим для наукових праць. Робота викладена на 207 сторінках, охоплює основні розділи, включаючи анотацію, список скорочень, вступ, розділи з оглядом літератури, матеріалів та методів дослідження, два розділи власних досліджень, обговорення, висновки, рекомендації, список джерел (193 позиції) та додатки. Робота ілюстрована 45 рисунками та 22 таблицями, що робить її змістовно насиченою та наочною.

У вступі чітко розкрито актуальність теми дослідження, обґрунтовано значущість поліетіологічного підходу до вивчення СНЩС та важливість врахування у патогенезі гормональних факторів, серед яких провідним є естрогенова залежність.

Актуальність теми обґрунтована детально, з акцентом на гендерну

схильність до патології, зумовлену естрогеновою залежністю, що робить дослідження сучасним і важливим для клінічної практики. Розглянуто історичний аспект проблеми (включаючи синдром Костена) та сучасні уявлення про поліетіологічність і складність патофізіологічних механізмів дисфункції СНЦС.

Огляд літератури містить конкретні дані про поширеність патологій та їх клінічні прояви, що допомагає краще зрозуміти масштаб проблеми. Розділ «Наукова новизна» чітко визначає унікальність отриманих результатів, серед яких вперше виконаний аналіз протонної щільності менісків. Застосування новітніх методик підвищує оригінальність дослідження. Робота орієнтована на впровадження в практику охорони здоров'я з акцентом на індивідуалізацію лікування, що підвищує її значущість для клінічної медицини. Важливою характеристикою є інтеграція дослідження в науковий напрямок роботи кафедри: «Обґрунтування та впровадження аспектів комплексного лікування функціональних порушень з удосконаленням технологій оперативних втручань при захворюваннях щелепно-лицевої ділянки», державний реєстраційний номер 0120U105551, яка є актуальною 2021-2025 р., що забезпечує його системність і послідовність. У вступі авторка демонструє глибоке розуміння проблеми, послідовно обґрунтовуючи всі аспекти роботи.

Структура дослідження демонструє чітку послідовність: від аналізу історичних аспектів проблеми до розробки нової сучасної класифікації внутрішньосуглобових порушень.

Огляд літератури (Розділ 1): докладно розглянуто етіологію, патогенез, гормональний вплив та статевий диморфізм у розвитку патологій СНЦС. Розкрито роль сучасних методів діагностики, що дозволяє всебічно охопити проблему. Особлива увага приділена естрогеновій залежності, що робить дослідження актуальним і перспективним.

Дизайн і матеріали дослідження (Розділ 2). Викладено детальний план проведення дослідження, критерії формування груп, а також опис специфічного анкетування та методів дослідження, включаючи ЕМГ і МРТ.

Представлено науково обґрунтований підхід до збору даних, який відповідає високим стандартам.

Результати власних досліджень (Розділ 3). Цей розділ є ключовою частиною роботи, яка поєднує результати анкетних, лабораторних, радіологічних та ЕМГ досліджень. Підрозділи розкривають значущість гормональних змін у розвитку патологій СНЩС, порівняльний аналіз між групами, кореляційні зв'язки між естрадіолом, остеокальцином та змінами в менісках. Особливу увагу приділено аналізу протонної щільності менісків, що є інноваційним підходом до діагностики. Дослідження ЕМГ демонструє вплив шинної терапії на біоелектричну активність жувальних м'язів.

Комбінований підхід до діагностики та лікування (Розділ 4). Авторка зосередилася на мультидисциплінарному підході, що включає застосування МРТ, зонографії, КТ, ортопантомографії, а також співпрацю стоматологів, ортодонтів, гінекологів та ендокринологів. Представлені клінічні випадки ілюструють ефективність терапії із застосуванням капи Michigan-splint.

Обговорення результатів (Розділ 5). Детально аналізуються дані, отримані у розділах власних досліджень. Особливий акцент зроблено на впливі гормональних змін на суглоби, включаючи кореляції між рівнями естрадіолу, остеокальцину та дегенеративними змінами. Запропонована класифікація внутрішньосуглобових порушень СНЩС є практичним інструментом для клінічної роботи.

Наукова новизна та практична значущість: вперше виконаний аналіз протонної щільності менісків та продемонстровано її зв'язок із гормональними змінами. Використання сучасних діагностичних і лікувальних методів забезпечує як наукову, так і прикладну цінність дослідження.

Зауваження. У вступі бажано було б чіткіше розділити опис етіології, патогенезу та гендерних аспектів і методологічних підходів, щоб уникнути хоча і мінімальних, але повторень. Недостатньо описано як результати ЕМГ можуть бути інтегровані в клінічну практику чи порівняні з іншими дослідженнями. Запропоновану класифікацію варто доповнити аналізом її

ефективності в практичному застосуванні. Не вистачає деталізації в практичних рекомендаціях для лікарів, наприклад, представити покроковий алгоритм діагностики та лікування на основі запропонованої класифікації.

Вказані зауваження мають виключно рекомендаційний характер, не змінюють основної ідеї та обґрунтованості роботи та не применшують її наукової новизни й значної практичної значущості, зберігаючи загальне позитивне враження від дисертації.

Загальна оцінка

Дисертація є фундаментальною науковою роботою, яка охоплює всі необхідні аспекти вивчення СНЩС. Вона демонструє глибоке розуміння теми, логічну послідовність викладу та практичну значущість. Детальні приклади використання класифікації підвищують її цінність для клінічної практики.

Рукопис дисертації був перевірений на наявність текстових запозичень за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення для перевірки оригінальності тексту. За результатами перевірки встановлено, що рівень оригінальності тексту становить 99%. Високий відсоток свідчить, що дисертантка виконала значний обсяг наукової роботи самостійно, забезпечила високу якість викладення матеріалу та дотрималася принципів академічної доброчесності.

З метою дискусії виникли запитання до дисертантки:

1. Як саме визначення гормонального статусу впливало на вибір або корекцію лікування?
2. Які параметри турно-амплітудного аналізу ЕМГ дозволяють зробити висновок про те, що перебудова міотатичного рефлексу вже відбулася?
3. Чому ви обрали методом ортопедичного лікування саме капу Michigan-splint?

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Коросташової Марії Анатоліївни на тему «Удосконалення діагностики та комплексного лікування пацієнтів з

дисфункціями скронево-нижньощелепного суглобу, обумовлених змінами гормонального стану» є завершеною працею, у якій отримані нові науково обґрунтовані теоретичні і практичні результати, що в сукупності вирішують важливе наукове завдання в стоматології. За актуальністю теми, методичним рівнем виконання, новизною і практичним значенням отриманих результатів, обґрунтованістю наукових положень і висновків, їх достовірністю та повнотою викладу в опублікованих працях, дисертаційна робота Коросташової Марії Анатоліївни на тему «Удосконалення діагностики та комплексного лікування пацієнтів з дисфункціями скронево-нижньощелепного суглобу, обумовлених змінами гормонального стану» відповідає всім вимогам до оформлення дисертацій, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 року та положенню Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її авторка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії.

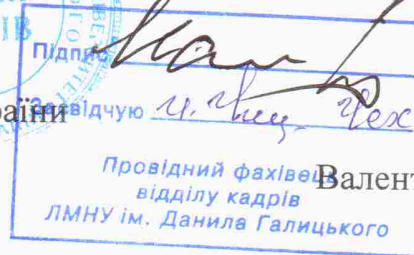
Офіційний опонент:

д. мед. наук, професор

кафедри ортопедичної стоматології

ЛНМУ імені Д. Галицького МОЗ України

професор

Підписую Валентин МАКЄЄВ

Валентин МАКЄЄВ